

Vergaderjaar 2020–2021

31 066

Belastingdienst

Nr. 914

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARISSEN VAN FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN DE MINISTERS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT, BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES EN VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 september 2021

Voor het zomerreces heeft de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane (hierna: T&D) met uw Kamer gesproken over de hersteloperatie Toeslagen. In de week van 27 september ontvangt uw Kamer conform planning de 8^e Voortgangsrapportage (VGR) over de hersteloperatie. In deze tussentijdse brief geven wij u graag een kort overzicht van de meeste relevante lopende trajecten, met nadere toelichting op de herijking van de hersteloperatie.

Overzicht lopende trajecten

Binnen de hersteloperatie ligt de focus momenteel op drie trajecten die parallel lopen, waarin ook verschillende moties van en toezeggingen aan uw Kamer worden meegenomen:

- De doorlopende hulp aan gedupeerde ouders. UHT, gemeenten en andere betrokken partijen werken onverminderd door om gedupeerde ouders herstel te bieden. En het lukt ook om steeds meer ouders te helpen. Voor meer dan 30.000 ouders is in een eerste zorgvuldige toets bekeken of ze gedupeerd zijn door fouten met de kinderopvangtoeslag. Meer dan 18.000 ouders hebben € 30.000 ontvangen na deze eerste toets en meer dan 3.000 zijn geholpen met een integrale beoordeling. De schulden zijn gepauzeerd, alle rijksorganisaties zijn gestart met de kwijtschelding van publieke schulden, en de private schuldenaanpak is in de laatste fase voor uitvoering in het najaar. Gemeenten zijn ook gestart met kwijtschelding, en werken keihard om ouders hulp te bieden op alle leefgebieden. In de 8^e VGR ontvangt uw Kamer het volledige overzicht van de voortgang van de hersteloperatie.
- De uitwerking van de aanvullende regelingen. Voor het reces is met uw Kamer gesproken over denkrichtingen om recht te doen aan kinderen van gedupeerde ouders, ex-partners van gedupeerde ouders en

gedupeerden bij andere toelagen. Aan de nadere uitwerking van deze denkrichtingen wordt gewerkt en in de 8^e VGR informeren wij u over de volledige stand van zaken en het tijdpad. We willen alle gedupeerden zo snel mogelijk duidelijkheid geven, maar we zijn ons daarbij ook terdege bewust van het belang van een zorgvuldige uitwerking en een goede uitvoeringstoets, conform de oproep van uw Kamer in de motie van het lid Inge van Dijk c.s.¹. Het beleidsbesluit private schulden verwacht de Staatssecretaris van Financiën T&D op korte termijn, uiterlijk bij de 8^e VGR, te kunnen delen. De uitvoering hiervan zal na een opstartfase in oktober volledig operationeel zijn in november. Deze opstartfase geeft uw Kamer gelegenheid daarop te reageren, bijvoorbeeld in een commissiedebat, voorafgaand aan publicatie in de Staatscourant.

- De herijking van de aanpak en governance van de hersteloperatie. Zoals met uw Kamer besproken houden wij het volledige proces voor ouders, en de daarvoor benodigde organisatie, tegen het licht. In de rest van deze brief informeren wij u over de aanpak en voortgang hiervan. Daarbij betrekken we ook (onder meer) de motie van het lid Ildinga c.s.² over voorleggen wat nodig is om de hersteloperatie structureel op te schalen, de motie van het lid Azarkan³ over een aangepast plan van aanpak om de hersteloperatie uiterlijk in 2024 te kunnen afronden, de motie van het lid Alkaya⁴ over een versnelde uitrol van de pilots om gedupeerden binnen één dag op één plek te beoordelen en de gewijzigde motie van het lid Van Raan c.s.⁵ over een plan van aanpak waarin maatwerk en heling centraal staan.

Herijking van de hersteloperatie

Zoals aangegeven in de 7e VGR vraagt de huidige aanpak voor het herstel van ouders om een herijking. Het aantal ouders dat zich meldt is vele malen groter dan oorspronkelijk gedacht. Nog steeds melden wekelijks nieuwe ouders en andere burgers zich bij UHT en gemeenten. Nieuwe groepen gedupeerden zijn in beeld, zoals kinderen, ex-partners en gedupeerden bij andere toelagen. En de hulp die alle ouders nodig hebben is heel breed en divers. Daarbij zien we ook dat de samenstelling van deze groep verandert, en dat steeds meer ouders zich melden die niet binnen de doelgroep van de herstelregelingen vallen, maar wel reële problemen met de overheid hebben.

Om deze redenen gaan we samen met de ouders en betrokken partijen op zoek naar mogelijkheden om het herstel en de hulp voor gedupeerden te verbeteren en te versnellen. We halen alle ideeën en verbeterpunten proactief bij ouders op, zowel in gesprekken als via een ouderonderzoek dat eind augustus gestart is en waarin we streven 500 ouders te bevragen op hun behoeften en ervaringen met de hersteloperatie. Ook laten we bij herstel betrokken partijen en het maatschappelijk veld actief met ons meedenken. We kijken daarbij zowel naar herijking van het algehele proces, als naar optimalisatie binnen de verschillende stappen en organisaties. We doen dit samen met ouders en betrokken experts: in de verschillende fasen (probleemanalyse, oplossingsrichtingen, integratie tot een volledig proces) organiseren we bijeenkomsten om continu in gesprek te blijven over de optimale richting.

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 829

² Kamerstuk 31 066, nr. 835

³ Kamerstuk 31 066, nr. 838

⁴ Kamerstuk 31 066, nr. 827

⁵ Kamerstuk 35 510, nr. 78

In lijn met de motie van het lid Grinwis⁶ hebben we de Bestuurlijke Adviesraad Kinderopvangtoeslag als onafhankelijke denktank gevraagd om advies uit te brengen over de herijking, en daarbij ook te kijken naar de mogelijkheden van een massaschadeproces en vaststellingsovereenkomsten. Deze inzichten tezamen kunnen ons helpen in het vinden van verbeteringen en nieuwe mogelijkheden om het herstel zo goed en snel mogelijk te laten verlopen.

Gedurende dit hele proces zijn ook de ideeën van uw Kamer zeer welkom. Zodra de resultaten van het ouderonderzoek bekend zijn, naar verwachting in de tweede helft van september, stellen wij het op prijs om uw Kamer in een technische briefing de resultaten van dit onderzoek en de probleemanalyse te presenteren. In de 8^e VGR van eind september geven wij uw Kamer een eerste tussenstand van de analyses en het denken over verbeteringen. Vervolgens gaan we graag met uw Kamer in debat om te bespreken hoe uw Kamer aankijkt tegen mogelijke oplossingsrichtingen en de dilemma's die hierbij spelen. Hierna zullen we deze oplossingsrichtingen verder uitwerken. Om vervolgens goed te kunnen toetsen of de totale aanpak uitvoerbaar is, wordt een uitvoeringstoets gedaan. Deze is cruciaal, zodat we weten of de aangepaste aanpak het herstel voor ouders daadwerkelijk beter maakt en voor ons uitvoerbaar is. In lijn met de motie van het lid Inge van Dijk c.s.⁷ kijken we op basis van deze herijkte aanpak naar een langetermijnplanning waar we uw Kamer en de ouders graag over willen informeren. Ook gaan we graag in gesprek hoe we de verbeteropties in de wetgeving verankeren. Wij nemen uw Kamer en de ouders in dit proces mee, conform de motie van het lid Ildsinga c.s.⁸.

De doorontwikkeling van de hersteloperatie vraagt tot slot ook om een herijking van de (interne) governance. De opgave van de hersteloperatie is verbreed. Waar de oorspronkelijke focus van herstel lag op het bieden van financieel herstel, is nu sprake van een brede aanpak om gedupeerden en hun gezin in staat te stellen een nieuwe start te maken. Die bredere aanpak omvat naast financieel herstel bijvoorbeeld ook hulp bij schulden, rechtsbijstand, bijstand van gedupeerden in het buitenland, psychische hulp en ondersteuning door gemeenten. Dit vraagt de capaciteit en expertise van vele betrokken partijen, waarvan velen inmiddels al bijdragen aan het herstel van gedupeerden.

In hun adviezen bij de 7^e VGR merkten zowel AEF als de BAK op dat veel partijen al meewerken aan herstel, maar dat het gedeelde eigenaarschap en verantwoordelijkheid verder moet worden versterkt. Dit onderschrijven wij. Met de verbreding van de hersteloperatie is de aansturing en coördinatie van alle betrokken partijen steeds belangrijker geworden. De expertise en inzet die nodig is om ouders goed te helpen is veel breder dan wat Toeslagen of het Ministerie van Financiën kan bieden, maar is veelal aanwezig bij andere partijen. De uitvoering van de hersteloperatie vraagt ook coördinatie over verschillende uitvoeringspartijen. Sinds begin 2021 zijn daar al stappen in gezet en heeft de samenwerking steeds meer vorm gekregen. Verdere ontwikkeling van deze structuur, zodat Rijk en gemeenten en andere partijen zij aan zij optrekken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid voor het herstel van de ouders en een gezamenlijke bijdrage aan herstel van vertrouwen in de overheid, is noodzakelijk.

Om te zorgen dat DG Toeslagen zich volledig op haar kerntaak van financieel herstel kan richten en tegelijkertijd de coördinatie van de

⁶ Kamerstuk 31 066, nr. 865.

⁷ Kamerstuk 31 066, nr. 828.

⁸ Kamerstuk 31 066, nr. 864

hersteloperatie te versterken, willen wij een programma Directoraat-generaal inrichten.

Dit programma Directoraat-generaal zal vanuit een coördinerende rol de opgavegerichte en domeinoverstijgende aanpak aansturen, uiteraard in samenwerking met alle partijen die betrokken zijn bij de hersteloperatie.

Om bovenstaande mogelijk te maken zonder de huidige organisatie daarmee te belasten heeft de Secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën twee kwartiermakers benoemd. Zij gaan vanaf 1 oktober aan de slag, in nauwe samenwerking met de VNG, Rijk en overige bij de hersteloperatie betrokken partijen, om de organisatie en coördinatie van alle betrokken partijen te versterken. En om zo optimaal georganiseerd te zijn voor de gezamenlijke missie: het herstellen van wat in het verleden fout is gegaan en het versneld helpen van de gedupeerde ouders.

Wij hechten er waarde aan om hier te benadrukken dat de hiervoor besproken aanpak om te komen tot een herijking van de hersteloperatie en de beoogde benoeming van de kwartiermakers tot stand is gekomen in nauwe afstemming met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

De Staatssecretaris van Financiën,
A.C. Van Huffelen

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A.D. Wiersma

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

De Minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker